

Het talmen van de tijd

Hugo Pos

bron

Hugo Pos, *Het talmen van de tijd*. In de Knipscheer, Haarlem 2000

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/pos_002talm01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de [gebruiksvoorwaarden](#).

Ik kijk naar m'n gezicht in de spiegel om te weten wie ik ben, om te weten hoe ik me zal gedragen binnen enige uren, wanneer ik tegenover het einde sta. Mijn vlees zal misschien bang zijn; ik niet.

Jorge Luis Borges: Deutsches Requiem

[Wat is de rechtsgrond van het lange leven]

Wat is de rechtsgrond van het lange leven
ik ben jurist en stel de malste vragen,
God aan de lijn: 'Het recht eens soeverein
is meten buitentijs met ongelijke maten.'

Euthanasie

De dood die met een lichte klik
bepaalt wanneer het ogenblik
gekomen is, ons in de waan
laat: Gij niet, wij bepalen het.

Mijn oude moeder

I

Gewend om naar de lucht te staren
zag zij daar wezens, kleine, zelden grotere,
die leken niet op mens'lijke gedaanten
ook niet op engelen. Daarvan genoot ze.

II

En van verhalen nauwelijks bekomen
zocht ik mijn toevlucht in een groot
verlangen naar vroeger. Ik schiep mijn
moeder weer in leven en God werd haar behoeder.

[Het talmen van de tijd. Geen]

Het talmen van de tijd. Geen
wijzerplaat om schamper te bekijken
en deze eeuw - mijn eeuw - te vergelijken
met die van Nebukadnesar.

Voor Leopold

Een eeuw verstreken en de winst is waar?
En wat geweest is, stof, voorbij, vergeten,
of lijken nu en duizend jaar geleden
als tweelingbroeders sprekend op elkaar?

Bij mijn 85ste verjaardag

Ik kreeg vandaag een langspeelplaat
calypso, charleston en boogie woogie,
het donker dat zich denken laat
verjaagd door de lichtvoetigen.

[Twee linkerhanden. Waar ik dan voor deug?]

Twee linkerhanden. Waar ik dan voor deug?
Eens was het voor de rechtspraak. Uit te maken
wat min en onmin is. Het nippen aan een glas,
net doen of ik het leeg.

[Zoveel verledens, meervoud, kan dat wel]

Zoveel verledens, meervoud, kan dat wel
is één dan niet genoeg? Zou je er wat voor geven
eentje te mogen kiezen? Pik dan snel,
huis in de fik en maak je uit de voeten.

[De ruitenwassers hebben zich vergist]

De ruitenwassers hebben zich vergist
toen zij zich over lage stoepen bogen,
vlak werd hun wereld, kaal, ondersteboven -
een leven zonder ladders dat is niks.

[Ik heb de doden niet geteld, het had geen zin,]

Ik heb de doden niet geteld, het had geen zin,
Wat leeft dat is een minderheid daartussenin,
de as waar om de aarde draait weet niet
van einde en begin, wij evenmin.

[Ik denk aan haar terwijl ik niet meer weet]

Ik denk aan haar terwijl ik niet meer weet
was het toen lente of nog volop zomer,
is ze van mij geweest of was het veel gewoner
wat op en af, meer niet, zoiets als haasje over.

[Wat als de vis niet bijten wil,]

Wat als de vis niet bijten wil,
ik heb de wurmen aangedragen
rondeel, Ronsard, haar opgedragen,
abdis, die geen abt dienen wil.

Voor het poëziealbum

Jij wou een glazen wereldbol
Ik vond een op de Albert Cuyp
De wereld die raakt overvol
Wat is de wereld zonder jou.

['Bestaan er nog wel goede feeën, vader?']

'Bestaan er nog wel goede feeën, vader?'

'Ja zeker, jongen, vroeger kwamen ze wel vaker bij ons op bezoek, maar daar is later door wat kleine flaters in WO II de klad in gekomen.'

[Toen ik mijn raam wijd open had gedaan]

Toen ik mijn raam wijd open had gedaan
vloog er een strofe in het zwart naar binnen
en ik ben op haar rouwkleed blijven zinnen
was zij met mij of ik met haar begaan?

Binnenland Suriname

I

Van heel nabij het brullen van de apen
Dit is het Domkooi, straks word ik gewijd
tot bisschop van de Boven-Coppename, en dank
der apen God. Dat Hij dit bos beware.

II

De houtzaagmolen waar de vloten lagen
ik snoof al jong de lucht op van het bos
en heb gelijk een vrek haar jaren opgepot
mijn snuif, mijn dope, mijn tropendroom, mijn kater.

III

Mon dieu, de moeden moet inspreken:
Mij wees in 't bos een Indiaan
hoe een liaan bedeesd begonnen
het hardste hout heeft doen vergaan.

[Een volmacht kreeg ik toen de eeuw verstreek]

Een volmacht kreeg ik toen de eeuw verstreek
Plantages, boedels, erfenissen,
Op mijn bureau getuigenissen
want negerbloed dat spreidt zo breed.

1 juli. Herdenking emancipatie met een regel ontleend aan het lied van heer Halewijn.

Voor Hans Berlage

Toen hij gestorven was de oude rector
las zijn zoon aan het graf 'La Princesse lointaine',
zijn lievelingsgedicht, prinses die nu nabij
en zonder sluier is, de lang verbeide.

[Wat weet een vlinder van de dood?]

Wat weet een vlinder van de dood?
Geen vlindervanger zal het wagen
het aan zijn vlinders ooit te vragen
een vlinder vlindert, wij gaan dood.

Voor Germaine Greer

Onwetend zijn we hoe we zijn geschapen
wat weet een druiventros van zijn bestaan?
Het baren van de aardkloot, vrouwenwerk is 't
zou je zo denken. Fout. Geen denken aan.

[Fotograferen, nee, maar je ontleden]

Fotograferen, nee, maar je ontleden
hoe dat je bent. Zoals Picasso deed
met de gitaar. De losse stukken zet ik,
jouw meubelmaker ben ik, denkbeeldig in elkaar.

Naar Rafaël Alberti

‘reducir la guitarra a geometría’

[Als ik leer tikken is 't]

Als ik leer tikken is 't
om te horen wat of ik tik. Het
lijden van de woorden. Schoevers gist
dat ik een toets aansla die er niet is.

Aan een ziekbed

Toen, o zo breekbaar, net als craquelé
het fijne kopje, moeizaam werd het drinken
Chinese thee, de bladeren bezinken,
ik ga de trap af, langzaam, tree voor tree.

[Hoe gaan de doden met de doden om]

Hoe gaan de doden met de doden om,
herkennen ze elkaar in het gewemel
of zijn we als we dood zijn zozeer eender
dat het niet uitmaakt who is who? Dat's lelijk.

[Lag in het gras en viel in slaap]

Lag in het gras en viel in slaap
toen in mijn droom de doodgewaande
mij niet herkende, rond bleef dwalen
mijn lief, tot in de dood verdwaald.

[Een ruimteschip, ik stel me voor]

Een ruimteschip, ik stel me voor
verdwalen tussen maan en sterren
waar koerst het heen, ik stel me voor
de dood voorbij, het leven verre.

Voor een boezemvriend

Pas gisteren de dood, het stervensuur,
vergis ik me, is weer een jaar verstreken?
Hij was een meester in het overleven
zijn slippendrager ik, 'vergeef me als ik treuzel.'

Op safari

Wat kan de leeuw hebben beziend
toen hij besloot het lam te sparen
waardoor wij, het kwam goed van pas,
het op een houtvuur konden braden?

[Wat weten wij van lot en loterij]

Wat weten wij van lot en loterij
Op het station verdringen zich de mensen
ze denken dat ze weten waarnaartoe...
De doden zwijgen en dat geeft te denken.

[Wat zijn vulkanen, uitgedoofd? -]

Wat zijn vulkanen, uitgedoofd? -
'Tirannen die hun arme schapen
niet langer kwellen, pijn noch rook.'
Een dooie boel, vulkanoloog.

[Vanavond kroont de paus Napoleon,]

Vanavond kroont de paus Napoleon,
aan d'oever van de Eufraat zit Saddam te wenen,
niet Stauffenberg, ik plaats straks de bom,
Allah is groot, Hij schonk ons de verbeelding.

[Wat ik bewaarde heb ik opgegeven]

Wat ik bewaarde heb ik opgegeven
en wat was opgegeven bleef bewaard;
vóór in mijn boekenkast de ongelezenen,
Vestaalse maagden, ach, onaangeraakt.

Ongelukkige Catullus

Miser Catulle, wat moet ik dan zeggen,
jij maakte goede sier en schiep
met je aanstekelijk verdriet
een klaagmuur vol met lichte plekken.

[Brombeer ging dood, hij had een woordenschat]

Brombeer ging dood, hij had een woordenschat
geen woordenboek bevatte meer dan dat
in Brombeertaal. - Leeg lijkt het land, verlaten,
taalloos achtergelaten.

Utopia

Ik vroeg de ombudsvrouw hoe meet je het geluk
ik ben op zoek naar de wetmatigheden
voor Jan en Alleman... Er viel een glas
van tafel, stuk. Zei Pythia: 'per ongeluk.'

Nostalgie

Uitzwaaien is er niet meer bij,
niet langer naar Nieuw-Zeeland varen,
geen liefje tranend aan de kade,
geen ontucht plegen ver van huis.

[Het groeien van het gras dat doven kunnen horen]

Het groeien van het gras dat doven kunnen horen
de schaduw van de nacht die blinden kunnen zien,
wie zich aan dromen waagt moet faxen leren lezen
het is hier heerlijk koel laten de doden weten.

[Mijn handschrift dobert, los van pols en hand]

Mijn handschrift dobert, los van pols en hand
hellen de halen schrijvensmoe voorover,
Wee als de pointe aan een anekdote
mij komt te ontvallen, Lieve hemel!

Nabij de eindfase

I

Op weg om deel te worden van de schepping
Kristofer Schipper duidt mij Zhuang Zi.
Het boek valt dicht, m'n ogen zijn wijd open,
mijn kra^{*} verhuist

ik laat haar uit.

* Surinaams voor zoiets als ziel, het eigen ik.

II

Wakker worden, vreemd, ervaren
dat mijn lifeboat weggevaren
naar...? (vraagteken,)

...

land nog niet in zicht gekregen.

III

Nu sloten dood en leven een verbond.
Temidden van onzekerheden werd er voor mij
een zone geschapen. Dood deed niet moeilijk
geeuwde en zei: hij zij in Madurodam kalief.

IV

Gestegen op het scorebord
van x naar y, daar bleef
de wijzer weiflend steken
Z, bijna binnen handbereik.

V

Weet ik wel zeker dat ik leef
en denk en doe of is het schijn
dat ik nog altijd het kwatrijn
als ademtest verbaasd beleef?

VI

Of moet men tarten wat men heeft gehad,
een tropenland, herinneringen
keren terug, de vluchtelingen,
wie maakt zijn huiswerk ooit af?

VII

Van alles rijp en groen verslonden
ik hoor het krassen van Poe's raaf,
wie zingen kan, de laatste ronde,
die zinge mee het Nevermore.

VIII

Wat heb je nou weer uitgespookt, o dood,
mijn nummer - waarom - uitgeloot, o dood,
ben ik soms Job door God gesard, o dood,
is dit beloning, is het straf, o dood.

[Nog jaren later spraken wij erover]

Nog jaren later spraken wij erover
hoe dat ie op een late avond
had aangebeld en de groeten over-
gebracht van een dierbare dode.

[Vordert het werk?]

Vordert het werk? Op zo'n vraag past een mallotig antwoord. Nee, veeleer het doden van de tijd met een speelgoedgeweer.

Bij het naderen van het millennium

EUREKA kreet ze en we juichten
zonder te weten wat het worden zou
een jongetje, een meisje, laat het nou
een ei - dat van Columbus - wezen.

[Hoe zit de wereld in elkaar?]

Hoe zit de wereld in elkaar?
Vraag slaap en dood, twee bondgenoten,
wat of zij samen bekokstoven,
hun wereld is mijn kussensloop.

[Jij droeve ridder, je tranen spatten]

Jij droeve ridder, je tranen spatten
als druppels langs een bergwand
naar alle kanten. Besef je wel wat je aanricht?
je maakt de ganse ridderstand te schande.

[Toen meer dan driehonderd geborgen waren]

Toen meer dan driehonderd geborgen waren
besloten wij het zoeken te staken
naar die éne, onbereikbare, uit zicht gedrevene,
Allah il Allah, de uitverkorene.

[Viva la vida was het codewoord]

Viva la vida was het codewoord
De wachters weken, lieten mij passeren
en ik was vrij te gaan, te doen en te bewegen
tot aan de laatste grens: La vida breve.

[De Falla heeft de dans geschreven -]

De Falla heeft de dans geschreven -
Als muurbloem onberoerd gebleven
bekijkt de dood 's mensen bewegen
de dansers, wij, La vida breve.

[Ik hijgde leven, leven, leven,]

Ik hijgde leven, leven, leven,
als ik naar bed moest ben ik opgebleven
tot ik erachter kwam La vida breve
hooguit een uitroep zonder uitroepeten.

[Ik heb een zilversmid gekend]

Ik heb een zilversmid gekend
die zonder zilver kwam te zitten,
ik ril bij de gedachte dat
ik mijn gedachten moet gaan witten.

[De slipper mist niet het gezicht]

De slipper mist niet het gezicht
van wie haar jaren heeft gedragen,
ze koestert slechts de voetafdruk,
de tenen en de lange nagels.

[Kwatrijnen, zei hij, lijken op korsetten]

Kwatrijnen, zei hij, lijken op korsetten
ze tomen lijven in totdat ze ingesnoerd
niet tonen wat ze zijn. 'Dat dacht je maar,' zei ik,
'met wat naar buiten puilt maken ze korte metten.'

[Ik was, geloof ik, danig in de war,]

Ik was, geloof ik, danig in de war,
ik zocht naar iemand, wist niet meer naar wie.
Mijn zoektocht strandde 'Bent u die en die,'
vroeg mij de bloemenman, 'een roos wacht hier op u.'

Sprookje

In Brussel wordt een huis gebouwd
hoger dan alles er rondom,
daar komen reuzen in, als het instort
dan komen al die reuzen er in om.

Voor Giacomo Leopardi

Jij maangodin van louter schone schijn
praatpaal diep in de nacht, uitwiser
van mijn muizenissen, laat straks de Slachtmaand
baden in jouw licht, o graziosa luna.

[Een tijdgenoot van Jezus, zou ik dan]

Een tijdgenoot van Jezus, zou ik dan
luidkeels geroepen hebben om zijn bloed
of hem doen onderduiken, uit handen van Pilatus
weren, hem zijn sublieme dood hebben onthouden?

[Dit is mijn straf, de doden slapen]

Dit is mijn straf, de doden slapen
ik wek ze, laat ze opstaan uit hun graf
en als ze, circuspaarden, rondjes draven
spring ik op die ik zocht, zij bokt, ik val eraf.

[Moet ik het aan de bijen overlaten]

Moet ik het aan de bijen overlaten
of aan de mieren in hun mierenhoop?
Notaris mompelt 'idiot,
jij laat niets achter, jij staat rood.'

[Hebben de dwergen zich vergist]

Hebben de dwergen zich vergist
of heeft Sneeuwwitje ons bedrogen,
zijn wij, niet zij, in slaap gesust
slaapwandelaars met ogen open?

[Ik geef de voorkeur aan de revolutie,]

Ik geef de voorkeur aan de revolutie,
de Franse, met de guillotine op
het plein, boven de Spaanse inquisitie,
joden en ketters. Ik ben allebei.

['Desniettemin,' ik hoorde het hem zeggen]

'Desniettemin,' ik hoorde het hem zeggen
toen in de bloemenzaak hij rode rozen kocht.
Wat of hij heeft bedoeld? Het leven kent facetten
van rood tot ravenzwart, zero, 'desniettemin.'

[Niet koosjer, zei hij, hij had willen zeggen]

Niet koosjer, zei hij, hij had willen zeggen
niet zuiver op de graat. Mij kwam het over
als een wegomlegging die mij naar dorpen
voerde, de aan 't oog onttrokkene, haast ongerepte.

[Bedenktijd kreeg ik, alsof er]

Bedenktijd kreeg ik, alsof er
nog iets te bedenken viel sedert
Troje verwoest en Hecabe
afgevoerd naar Bergen-Belsen.

Bij de dood van Tito

Treur om de keizer niet, soldaten,
treur om de wispelturigheid van de lente
en het druipen van de regen in je nek.
Gun de toeristen straks geen massagraven.

Belgrado

Als manna uit de hemelstreken
regenden bommen. Hiermee vergeleken
hadden de joden in de woestijn SIN
voor murmureren amper reden.

Kosovo

Waar more geometrico
het trespunt van de aartsrivalen,
de dood verdoezelt wie ze waren
eens Serviërs, eens Kosovaren.

[De oorlog, schei toch uit, wat doe ik met die shit,]

De oorlog, schei toch uit, wat doe ik met die shit,
ik deel mijn leven in, ervóór, erná,
als iemand vraagt wat of ertussen zit
toon ik een foto waar ik niet op sta.

[Ik heb de vouwen in mijn broek]

Ik heb de vouwen in mijn broek
zo lang verwaarloosd tot ze zich
zijn gaan misdragen en niet langer
de naam van pli nog willen dragen

(Ik heb broek beterschap beloofd.)

[Stierf mijn opa honderd jaar geleden]

Stierf mijn opa honderd jaar geleden
of pas vandaag? Moet ik een krans bestellen,
oude vrienden bellen, een advertentie plaatsen,
is het zo raar dat ik de opa ben die ik begraaf?

[Tussen vandaag en morgen is geen brug]

Tussen vandaag en morgen is geen brug
maar wel een touw, wie eelt heeft in zijn handen
zal veilig aan de overkant belanden,
wie ervan afvalt zien we nooit terug.

[Lid van Festina, straks van Panta rei,]

Lid van Festina, straks van Panta rei,
geen speler hoeft de dood te vrezen
ons wordt als koan opgegeven
zonder een racket aces slaan.

['Ga jij gauw dood?' hoe kwam ze daar nou bij,]

'Ga jij gauw dood?' hoe kwam ze daar nou bij,
ik las haar voor, ze zat bij mij op schoot,
's nachts als jij slaapt,' zei ik, 'rek ik de tijd
tot morgen vroeg, slaap lekker kleine meid.'

['Twee padden parend dood gevonden]

'Twee padden parend dood gevonden
tegen het schrikdraad in het Duinreservaat.'
De foto houdt u voor vandaag
een spiegel voor, de lente naakt.

De Volkskrant, 31 maart 1998
Krantenfoto met onderschrift.